

Neljapäev, 14. veebruar 2019

P8_TA(2019)0128

Intersooliste inimeste õigused

Euroopa Parlamendi 14. veebruari 2019. aasta resolutsioon intersooliste inimeste õiguste kohta (2018/2878(RSP))

(2020/C 449/19)

Euroopa Parlament,

- võttes arvesse Euroopa Liidu lepingu artiklit 2,
- võttes arvesse Euroopa Liidu toimimise lepingu artikleid 8 ja 10,
- võttes arvesse Euroopa Liidu põhiõiguste hartat ja eelkõige selle artiklit 21,
- võttes arvesse Euroopa sotsiaalharta ja eelkõige selle artiklit 11,
- võttes arvesse 25. oktoobri 2012. aasta direktiivi 2012/29/EL, millega kehtestatakse kuriteoohvrite õiguste ning neile pakutava toe ja kaitse miinimumnõuded ⁽¹⁾,
- võttes arvesse komisjoni 2011. aastal avaldatud aruannet „Trans-ja intersoolised inimesed“,
- võttes arvesse komisjoni rahastatud katseprojekti „Health4LGBTI“ lõpparuandeid, milles käsitletakse LGBTI-inimeste tervisealast ebavõrdsust,
- võttes arvesse oma 4. veebruari 2014. aasta resolutsiooni homofobia ning seksuaalse sättumuse ja sooidentiteedi alusel toimuva diskrimineerimise vastu võitlemise ELi tegevuskava kohta ⁽²⁾,
- võttes arvesse oma 13. detsembri 2016. aasta resolutsiooni põhiõiguste olukorra kohta Euroopa Liidus 2015. aastal ⁽³⁾,
- võttes arvesse Euroopa Liidu Põhiõiguste Ameti 2015. aasta mais avaldatud aruannet intersooliste inimeste põhiõiguste olukorra kohta ⁽⁴⁾,
- võttes arvesse Euroopa Liidu Põhiõiguste Ameti 2017. aasta novembris avaldatud veebiväljaannet lapse õigustega seotud miinimumnõuete kohta ELis ⁽⁵⁾,
- võttes arvesse Euroopa Liidu Põhiõiguste Ameti 2018. aasta aruannet põhiõiguste kohta,
- võttes arvesse Euroopa inimõiguste ja põhivabaduste kaitse konventsiooni,
- võttes arvesse piinamise ja ebainimliku või alandava kohtlemise või karistamise tõkestamise Euroopa konventsiooni,
- võttes arvesse Euroopa Nõukogu Parlamentaarse Assamblee 2017. aastal vastu võetud resolutsiooni 2191 intersooliste inimeste inimõiguste edendamise ja nende diskrimineerimise kaotamise kohta,
- võttes arvesse Euroopa Nõukogu inimõiguste voliniku 2015. aasta aruannet inimõiguste ja intersooliste inimeste kohta,
- võttes arvesse inimõiguste ülddeklaratsiooni,
- võttes arvesse piinamise ning muu julma, ebainimliku või inimväärikust alandava kohtlemise ja karistamise vastast ÜRO konventsiooni,
- võttes arvesse ÜRO lapse õiguste konventsiooni,

⁽¹⁾ ELT L 315, 14.11.2012, lk 57.

⁽²⁾ ELT C 93, 24.3.2017, lk 21.

⁽³⁾ ELT C 238, 6.7.2018, lk 2.

⁽⁴⁾ <https://fra.europa.eu/en/publication/2015/fundamental-rights-situation-intersex-people>

⁽⁵⁾ <https://fra.europa.eu/en/publication/2017/mapping-minimum-age-requirements-concerning-rights-child-eu>

Neljapäev, 14. veebruar 2019

- võttes arvesse ÜRO puuetega inimeste õiguste konventsiooni,
 - võttes arvesse ÜRO eriraportööri 2013. aasta aruannet piinamise ning muu julma, ebainimliku ja inimväärlikust alandava kohtlemise või karistamise kohta,
 - võttes arvesse 2006. aasta novembris vastu võetud Yogyakarta põhimõtteid (põhimõtted ja riiklikud kohustused inimõigusi käsitleva rahvusvahelise õiguse kohaldamise kohta seoses seksuaalse sättumuse, soolise identiteedi, sooväljenduse ja sootunnustega) ning 10. novembril 2017. aastal vastu võetud kümme täiendavat põhimõtet („pluss 10“),
 - võttes arvesse nõukogule ja komisjonile intersooliste inimeste õiguste kohta esitatud küsimusi (O-000132/2018 – B8-0007/2019 ja O-000133/2018 – B8-0008/2019),
 - võttes arvesse kodanikuvabaduste, justiits- ja siseasjade komisjoni resolutsiooni ettepanekut,
 - võttes arvesse kodukorra artikli 128 lõiget 5 ja artikli 123 lõiget 2,
- A. arvestades, et intersoolised inimesed sünnivad füüsiliste sootunnustega, mis ei sobi naise või mehe keha kohta kehtivate meditsiiniliste või sotsiaalsete normidega, ning et need sootunnuste erinevused võivad esineda esmaste sootunnustena (näiteks sisemised ja välised suguelundid, kromosoomi- ja hormonaalstruktuur) ja/või teisest sootunnustena (lihasmass, karvakasv ja pikkus);
- B. arvestades, et Euroopa Liidus esineb palju intersooliste inimeste vastaseid vägivalda- ja diskrimineerimisjuhtumeid ning enamasti jäävad need inimõiguste rikkumised üldsusele ja poliitikakujundajatele märkamatuks;
- C. arvestades, et intersooliste imikute operatsioonid ja ravi on sagedased, kuigi enamikul juhtudel ei ole selline ravi meditsiiniliselt vajalik; arvestades, et kosmeetilisi ja kiireloomulisi operatsioone võidakse pakkuda pakulina, mis ei lase lapsevanematel ja intersoolistel inimestel saada täielikku teavet kummagi operatsiooni mõju kohta;
- D. arvestades, et intersoolisi lapsi opereeritakse ja ravitakse ilma nende eelneva, isikliku, täieliku ja teadliku nõusolekuta; arvestades, et intersooliste suguelundite moonutamine võib mõjutada kogu inimese elu, näiteks psühholoogilise trauma ja füüsiliste kahjustuste näol;
- E. arvestades, et intersoolised inimesed ja intersoolised lapsed, kes ühtlasi kuuluvad muudesse vähemus- ja tõrjutud rühmadesse, satuvad oma keerulise identiteedi tõttu veelgi suuremasse tõrjutusse ja sotsiaalsesse eraldatusse ning vägivalda ja diskrimineerimise ohtu;
- F. arvestades, et enamikus ELi liikmesriikides võib intersoolistele lastele või intersoolistele puuetega inimestele operatsioone teha nende seadusliku eestkostja nõusolekul, olenemata intersoolise inimese suutlikkusest ise enda eest otsustada;
- G. arvestades, et paljudel juhtudel survestatakse vanemaid ja/või seaduslikke eestkostjaid otsust tegema, ilma et neid täielikult teavitataks selle eluaegsest mõjust lapsele;
- H. arvestades, et paljudel intersoolistel inimestel puudub täielik juurdepääs oma terviseandmetele, mistõttu nad kas ei tea, et on intersoolised, või ei ole teadlikud sellest, millist ravi neile on tehtud;
- I. arvestades, et intersoolisi variatsioone liigitatakse endiselt haiguseks, näiteks Maailma Terviseorganisatsiooni rahvusvahelises haiguste klassifikatsioonis (RHK), kuigi puuduvad tõendid, mis kinnitaksid ravi pikaajalist edukust;
- J. arvestades, et mõned intersoolised inimesed ei identifitseeri end selle soo alusel, millesse nad sündimisel meditsiiniliselt liigitati; arvestades, et soolise kuuluvuse seaduslik määramine enesemääramisõiguse alusel on võimalik vaid kuues liikmesriigis; arvestades, et paljud liikmesriigid nõuavad soo õigusliku tunnustamise eeltingimuseks ikka veel steriliseerimist;

Neljapäev, 14. veebruar 2019

- K. arvestades, et ei ELi ega ka enamiku liikmesriikide diskrimineerimisvastased õigusaktid ei hõlma sootunnuste alusel diskrimineerimist eraldi kategooriana või soo alusel diskrimineerimise vormina;
- L. arvestades, et paljude intersooliste laste jaoks ELis tähendab soo normaliseerimise eesmärgil toimuv ravi inimõiguste rikkumist ja suguelundite moonutamist;
1. juhhib tähelepanu tungivale vajadusele käsitleda intersooliste inimeste inimõiguste rikkumisi, ning kutsub komisjoni ja liikmesriike üles nende probleemide lahendamiseks õigusakti ettepanekut esitama;

Meditsiiniliseks ja patoloogiliseks probleemiks liigitamine

2. mõistab kindlalt hukka soo normaliseerimise eesmärgil toimuva ravi ja operatsioonid; tunneb heameelt seaduste üle, millega taolised operatsioonid on keelatud (näiteks Maltal ja Portugalis), ning ergutab teisi liikmesriike võimalikult kiiresti sarnaseid seadusi vastu võtma;
3. rõhutab vajadust pakkuda nii intersoolistele lastele kui ka intersoolistele puuetega inimestele ja nende vanematele või eestkostjatele asjakohast nõustamist ja tuge ning teavitada neid täielikult soo normaliseerimiseks tehtava ravi tagajärgedest;
4. kutsub komisjoni ja liikmesriike üles toetama organisatsioone, kes töötavad selle nimel, et lõpetataks intersooliste inimeste häbimärgistamine;
5. kutsub komisjoni ja liikmesriike üles suurendama intersooliste inimeste probleemidega tegelevate kodanikuühiskonna organisatsioonide rahastamist;
6. kutsub liikmesriike üles parandama intersooliste inimeste juurdepääsu oma terviseandmetele ning tagama, et imiku- või lapseas ei ravitaks või opereeritaks kedagi tarbetult, et tagada selliste laste kehaline puutumatus, sõltumatus ja enesemääramisõigus;
7. on seisukohal, et intersooliste variatsioonide patoloogiaks liigitamine ohustab ÜRO lapse õiguste konventsioonis sätestatud õigust võimalikult heale tervisele; palub liikmesriikidel tagada, et intersooliste inimeste seisundit ei peetaks patoloogiaks;
8. väljendab heameelt asjaolu üle, et rahvusvahelise haiguste klassifikatsiooni 11. väljaandes (RHK-11) ei ole transseksuaalsust ja transsoolisust enam täielikult patoloogiaks liigitatud; märgib siiski, et kategooria „lapsea sooline mitteühilduvus“ (gender incongruity in childhood) kohaselt on patoloogiaks lapse soopõhisele normatiivsele käitumisele mittevastav käitumine; kutsub seetõttu liikmesriike üles taotlema kõnealuse kategooria väljajätmist RHK-11st ning viima RHK tulevase läbivaatamise oma riikliku tervisesüsteemiga kooskõlla;

Isikut tõendavad dokumendid

9. rõhutab, kui tähtis on, et sünni registreerimise kord oleks paindlik; tunneb heameelt mõnes liikmesriigis vastu võetud seaduste üle, mis võimaldavad soo õiguslikku tunnustamist enesemääramise alusel; ergutab teisi liikmesriike vastu võtma sarnaseid seadusi, mis hõlmaksid paindlikke menetlusi soomääratluse muutmiseks, niikaua kuni seda veel registreeritakse, ning nime muutmiseks sünnitunnistusel ja isikut tõendavatel dokumentidel (kaasa arvatud sooneutraalse nime võimalus);

Diskrimineerimine

10. taunib asjaolu, et ELis ei tunnustata diskrimineerimise alusena sootunnuseid, ja rõhutab, kui tähtis on see kriteerium, et tagada intersoolistele inimestele õiguskaitse;
11. kutsub komisjoni üles edendama selles küsimuses heade tavade vahetamist; kutsub liikmesriike üles vastu võtma vajalikke õigusakte, tagamaks, et nõuetekohaselt kaitstaks, austataks ja edendataks intersooliste inimeste, sealhulgas intersooliste laste põhiõigusi, tagades täieliku kaitse diskrimineerimise eest;

Neljapäev, 14. veebruar 2019

Üldsuse teavitamine

12. kutsub kõiki sidusrühmi üles korraldama intersoolisuse teemalisi teadusuuringuid, lähtudes pigem ühiskonda ja inimõigusi hõlmavast, mitte meditsiinilisest vaatenurgast;
13. kutsub komisjoni üles tagama, et ELi vahenditest ei toetataks Euroopa tugivõrgustike raames teadusuuringuid ega meditsiiniprojekte, mis veelgi soodustavad intersooliste inimeste inimõiguste rikkumist; kutsub komisjoni ja liikmesriike üles toetama ja rahastama intersooliste inimeste inimõiguste olukorda käsitlevaid teadusuuringuid;
14. kutsub komisjoni üles käsitlema intersooliste inimeste õigusi terviklikult ja õiguspõhiselt ning paremini kooskõlastama õigus- ja tarbijaküsimuste peadirektoraadi, hariduse, noorte, spordi ja kultuuri peadirektoraadi ning tervise ja toiduohutuse peadirektoraadi tööd, et tagada järjepidev intersooliste inimeste toetamise poliitika ja programmid, sealhulgas riigiametnike ja meditsiinitöötajate koolitamine;
15. kutsub komisjoni üles tugevdama intersoolist mõõdet oma mitmeaastases LGBTI-inimesi puudutavas meetmete kavas käesoleval perioodil ning alustama juba praegu ettevalmistusi selle strateegia uuendamiseks järgmiseks mitmeaastaseks perioodiks (2019–2024);
16. palub komisjonil hõlbustada liikmesriikide vahelist parimate tavade jagamist intersooliste inimeste inimõiguste ja kehalise puutumatuse edendamises;

o

o o

17. teeb presidendile ülesandeks edastada käesolev resolutsioon nõukogule, komisjonile, liikmesriikide parlamentidele ja valitsustele ning Euroopa Nõukogu Parlamentaarsele Assambleele.
-